

3. Комаровська О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток. Івано-Франківськ, НАІР, 2014. 412 с.
4. Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості. Львів: Літопис, 2017. 256 с.
5. Семенов О. С. Формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі. Луцьк: ПВД Твердиня, 2017. 520 с.

ТВОРЧІСТЬ У КОНТЕКСТІ ОБДАРОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Вероніка Вихованець, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Ю.В. Бондар, доктор філософії (PhD), старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

CREATIVITY IN THE CONTEXT OF PERSONAL GIFTEDNESS

Veronika Vykhovanets, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Розкрито поняття «творчість» з позиції філософії, психології, педагогіки. Наголошено на ролі творчого потенціалу в характеристиці обдарованої особистості. Показано, що розвиток творчо обдарованої особистості залежить від творчого вчителя, який має бути готовим до даного виду професійної діяльності.*

***Ключові слова:** творчість, обдарованість особистості, діагностика творчої обдарованості, творчий учитель.*

***Abstract.** The concept of «creativity» is revealed from the standpoint of philosophy, psychology, pedagogy. The role of creative potential in the characteristics of a gifted personality is emphasized. It is shown that the development of a creatively gifted personality depends on a creative teacher, who must be ready for this type of professional activity.*

***Key words:** creativity, personality giftedness, diagnostics of creative giftedness, creative teacher.*

Оскільки саме творчі люди створюють нове, неповторне у всіх сферах людського життя, суспільної діяльності, то проблема творчості стала однією з найактуальніших як у теорії, так і у практиці.

Слово «творчість» в останні десятиліття найбільш широко використовується фахівцями в різних сферах, а також пересічними громадянами, водночас, як свідчить практика, не завжди коректно. Звідси важливим є правильне трактування й розуміння поняття творчості.

Творчість є одним із видів людської діяльності, яка вирізняється своєю прогресивністю, особистою і суспільною значущістю, а результат її характеризується новизною й оригінальністю. Слово «творчість» походить від слова «творити», створювати щось нове. Займається творчістю особистість, яка вмотивована, прагне досягти поставленої мети. Складниками творчості виступають новизна, цінність отриманих результатів, високий рівень мотивації.

Поняття творчості є предметом розгляду філософії, психології, педагогіки та інших галузей знань. З позиції філософії, творчість є процесом людської діяльності, що створює якісно нові матеріальні й духовні цінності. «Творчість – продуктивна діяльність за мірками свободи та оновлення, коли зовнішня детермінація людської активності змінюється внутрішньою самовизначеністю. Елементи творчості притаманні людській діяльності взагалі, але як окремих різновидів діяльності творчість характеризується продукуванням нових результатів» [8, с. 630]. Звідси можемо зробити висновок, що творчість употужнює суспільний прогрес. Варто згадати, що філософи розглядають творчість у двох іпостасях: як діяльність, внаслідок якої створюються нові суспільно значущі цінності, оригінальні

продукти діяльності; як самореалізацію особистості через розвиток її мотивації до творчої діяльності.

А. Василюк трактує творчість (creativity) як «процес людської діяльності в створенні нових і оригінальних витворів, визнаних у даному часі як суспільна цінність. Творчість може проявлятися в кожній галузі людської діяльності однаково як у науковій чи мистецькій, так і в організаційній, технічній, продуктивній чи виховній» [2, с. 21].

В. Моляко, аналізуючи творчість з позиції сучасної психології, наголошує, що під творчістю розуміють процес створення чогось нового для даного суб'єкта. Тому творчість більшою чи меншою мірою доступна кожному й не є сферою діяльності обраних [3]. З огляду на це, однією з першочергових проблем педагогіки є розвиток творчих здібностей особистості, прилучення кожного до творчого процесу, вироблення умінь долати стереотипи, продукувати нові, нестандартні ідеї, творчо переосмислювати набутий досвід. Завдання творчого розвитку особистості відображені в Законі України «Про освіту», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Концепції Нової української школи.

Державні освітянські документи спрямовують на творчий розвиток особистості, розкриття її здібностей і можливостей, створення сприятливих умов для самореалізації. Особливої уваги потребують творчо обдаровані, талановиті діти, адже обдарованість є комплексною проблемою, яка об'єднує інтереси держави, суспільства й окремої особистості. Без належного сприяння і підтримки обдарованість може не бути вчасно виявленою, може загубитись і навіть загинути, що буде відчутною втратою і для держави, і для суспільства, і, безумовно, для даної особистості. З огляду на це Концепція «Нова українська школа» акцентує увагу на тому, що пріоритетом реформи шкільної освіти є створення належних умов для розвитку талановитих, творчо обдарованих дітей. В. Ушмарова, відомий дослідник проблем обдарованості особистості та підготовки вчителя до роботи з обдарованими учнями, дає таке визначення цій категорії дітей: «обдаровані учні початкової школи – це учні молодшого шкільного віку, обдарованість яких ідентифіковано професійно підготовленими фахівцями на підставі ознак, що характеризують високий рівень виконання того чи іншого виду діяльності» [6, с. 36]. Вона неодноразово наголошувала, що обдаровані діти мають неабиякий творчий потенціал.

Оскільки прогресивний поступ суспільства передбачає постійне творче зростання, подолання стереотипів, прийняття нестандартних рішень, то розвиток творчих здібностей учнів, особливо творчо обдарованих дітей є першочерговим завданням педагогічних працівників, закладів освіти, батьківської громадськості. Підготовка молоді до реалізації творчого потенціалу є доволі складною психолого-педагогічною проблемою. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», будучи першим професійним стандартом в Україні, затвердженим на національному рівні, серед провідних професійних компетентностей учителя початкових класів визначає «здатність до врахування при створенні освітнього середовища індивідуальних потреб учнів, в тому числі й обдарованих дітей» [5, с. 23]. Розкриття та розвиток творчих здібностей, талантів і можливостей кожної дитини, формування її дослідницького потенціалу, умінь творчо мислити, самостійно шукати рішення актуальних проблем має здійснюватися на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти та принципу дитиноцентризму.

Особливо важливою є роль учителя у становленні творчої особистості обдарованої дитини молодшого шкільного віку, оскільки для розвитку творчої обдарованості учнів необхідні творчо працюючі вчителі, а педагоги часто демонструють недостатній рівень підготовки до даного виду діяльності.

На цьому наголошують ряд дослідників. Так, науковці зауважують, що «основою розвитку суспільства є висока професійна компетентність кожної особистості, яка включає творчу складову. А оскільки особистісне становлення людини відбувається перш за все в школі, то значною мірою визначається загальною культурою, духовністю та творчістю педагога. Принципово нові вимоги до вчителя висувуються в умовах упровадження Нової української школи, адже організація навчально-пізнавальної діяльності будується на

постійному русі, експериментуванні і, звичайно, на творчості. Звідси здатність педагога організувати навчальну роботу з вирішенням творчих завдань, вияв ініціативи, самостійності є новим професійним орієнтиром у роботі вчителя» [4, с. 251].

Ю. Бондар, проєктуючи роботу вчителя з обдарованими молодшими школярами, зазначає: «До педагога, який працює з обдарованими молодшими школярами, висувається ряд вимог, зокрема: творчість, відповідальність, прагнення до змін, постійний саморозвиток, самовдосконалення та впровадження інновацій в освітній процес» [1, с. 252]. Особливо важливим є розвиток суб'єктності педагога в контексті роботи із творчо обдарованими учнями.

Розвиток творчої обдарованості особистості має розпочинатись з її діагностики. Основними методами вивчення творчості, на думку відомого українського дослідника психології творчості В. Моляко, є методи спостереження, самоспостереження, метод вивчення продуктів діяльності учнів, анкетування, тестування, експериментальні методи [3]. Діагностика і цілеспрямоване формування творчо обдарованої особистості мають базуватися на глибоких знаннях її властивостей, творчих рис її характеру, а саме таких як: сміливість думки, схильність до ризику; уява та фантазія; проблемне бачення; вміння долати інерцію мислення; здатність виявляти суперечності; вміння переносити знання і досвід у нові ситуації; незалежність; гнучкість та альтернативність мислення; здатність до самоорганізації та самоуправління тощо.

Таким чином, творчість є необхідною складовою формування особистості в умовах сучасної освітньої системи. Особливої уваги потребує творчо обдарована особистість, здатна творити, продукувати нове, неповторне, суспільно значуще. Розвиток творчої особистості, зокрема дитини молодшого шкільного віку, вирішальною мірою залежить від творчо працюючого вчителя, який ще у період навчання у закладі вищої педагогічної освіти має спеціально готуватись до даного виду професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бондар Ю. Особливості роботи вчителя з обдарованими молодшими школярами. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71, том 1. С. 251-256.
2. Василюк А. Педагогічний словник-лексикон: Англо-український. Українсько-англійський. Ніжин: Вид. НДУ ім. М. Гоголя, 2004. 154 с.
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
4. Кіт Г.Г., Демченко О.П. Готовність майбутнього вчителя до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах НУШ. *Нова українська школа: початок реформ*: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 березня 2020 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2020. С.251-255.
5. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ від 23 грудня 2020 р. № 2736. URL: <file:///C:/Users/Dim/Downloads/f502781n16.pdf> (дата звернення: 09.03.2024).
6. Ушмарова В.В. Формування готовності вчителів початкової школи до роботи з обдарованими учнями в системі неперервної педагогічної освіти: монографія. Харків: Видавець Рожко С. Г., 2016. 400 с.
7. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. В.І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Галина Даценко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О.М. Коваленко, кандидат педагогічних наук, доцент